

تتمه

درست و غلط در زبان از دیدگاه زبان‌شناسی

مجموعه مقاله‌ها و نقدها

هوشنگ اعلم، محمدرضا باطنی، علی محمد حق‌شناس، حسین سامعی، ویدا شقاقی،
علی‌اشرف صادقی، علاءالدین طباطبائی، امید طبیب‌زاده، هرمز میلانیان،
ابوالحسن نجفی، مهرداد نغزگوی‌کهن، احسان یارشاطر

به کوششِ فرهاد قربان‌زاده

درست و غلط در زبان از دیدگاه زبان‌شناسی

مجموعه مقاله‌ها و نقدها

درست و غلط در زبان از دیدگاه زبان‌شناسی

مجموعه مقاله‌ها و نقدها

هوشنگ اعلم، محمدرضا باطنی، علی محمد حق‌شناس، حسین سامعی،
ویدا شقاقی، علی‌اشرف صادقی، علاءالدین طباطبایی، امید طبیب‌زاده،
هرمز میلانیان، ابوالحسن نجفی، مهرداد نفرگوی‌کهن، احسان یارشاطر

به کوشش فرهاد قربان‌زاده

تجرب

تهران ۱۳۹۹

عنوان و نام پدیدآور:	درست و غلط در زبان از دیدگاه زبان‌شناسی: مجموعه مقاله‌ها و نقدها/ هوشنگ اعلم... [و دیگران]؛ به کوشش فرهاد قربان‌زاده.
مشخصات نشر:	تهران: کتاب بهار، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری:	۲۶۰ ص.
فروست:	کتاب بهار؛ ۴۸
شابک:	زبان فارسی و زبان‌شناسی ایرانی؛ ۱۳. ۹ - ۱۴ - ۷۰۶۷ - ۶۲۲ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	هوشنگ اعلم، محمدرضا باطنی، علی محمد حق‌شناس، حسین سامعی، ویدا شقاقی، علی‌اشرف صادقی، علاءالدین طباطبایی، امید طیب‌زاده، هرمز میلانیان، ابوالحسن نجفی، مهرداد نغزگوی‌کهن، احسان یارشاطر
موضوع:	زبان‌شناسی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع:	Linguistics -- Addresses, essays, lectures
موضوع:	فارسی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع:	Persian language -- Addresses, essays, lectures
شناسه افزوده:	قربان‌زاده، فرهاد، ۱۳۶۳ - ، گردآورنده
شناسه افزوده:	اعلم هوشنگ، ۱۳۰۷ - ۱۳۸۶
رده‌بندی کنگره:	PIR۲۶۱۶
رده‌بندی دیویی:	۴۴۰
شماره کتاب‌شناسی ملی:	۶۰۷۹۲۲۲

کتاب

تهران: خیابان بهار، کوچه حمید صدیق، شماره ۲۵، واحد ۶ (تلفن: ۷۷ ۵۲ ۴۷ ۸۱)

درست و غلط در زبان از دیدگاه زبان‌شناسی

مجموعه مقاله‌ها و نقدها

هوشنگ اعلم، محمدرضا باطنی، علی محمد حق‌شناس، حسین سامعی، ویدا شقاقی، علی‌اشرف صادقی، علاءالدین طباطبایی، امید طیب‌زاده، هرمز میلانیان، ابوالحسن نجفی، مهرداد نغزگوی‌کهن، احسان یارشاطر

به کوشش فرهاد قربان‌زاده

ویراسته مریم رفیعی

چاپ اول: ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰

صفحه‌آرا: مریم درخشان گلریز

طراح جلد: پاشا دارایی

چاپ و صحافی: پردیس دانش

شابک: ۹ - ۱۴ - ۷۰۶۷ - ۶۲۲ - ۹۷۸

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ و مخصوص کتاب بهار است

کتاب بهار (ketabebaharpub94@gmail.com, @Ketabe_Bahar, 0912 122 6008)

مرکز پخش: پیام امروز (۳۵ ۶۵ ۴۸ ۶۶)

به محمدرضا باطنی

فهرست

- پیشگفتار..... نه
- درباره نویسندگان مقاله‌ها..... یازده
- آثار زبان‌های اروپایی در زبان جراید، رادیو و تلویزیون ایران ۳
هوشنگ اعلم
- اجازه بدهید غلط بنویسیم..... ۱۹
محمدرضا باطنی
- هیاهوی بسیار بر سر هیچ..... ۲۹
محمدرضا باطنی
- فارسی بیدی نیست که از این بادها بلرزد..... ۴۵
محمدرضا باطنی
- «درست» و «غلط» از زبان بلومفیلد..... ۵۷
ترجمه علی محمد حق شناس
- زبان، زبان شناس، ویراستار..... ۶۷
علی محمد حق شناس
- نسبت ویراستار با دست‌ور زبان..... ۷۷
حسین سامعی

- درست و غلط در زبان ۸۵
ویدا شقاقی
- تحول زبان و تثبیت یا معیارسازی آن: دو جریان مخالف و ناگزیر ۱۰۵
علی اشرف صادقی
- خطاهای تلفظی و بیانی در صداوسیما ۱۱۷
علی اشرف صادقی
- درباره زبان فارسی، ویرایش زبانی و درست و غلط در زبان ۱۲۳
علی اشرف صادقی
- زبان معیار در ارتباط با صداوسیما ۱۳۹
علی اشرف صادقی
- گرده‌برداری در واژه‌سازی ۱۴۵
علاءالدین طباطبایی
- غلط ننویسیم، از چاپ اول تا ویراست دوم ۱۵۳
امید طیب‌زاده
- درست و غلط در زبان از دیدگاه زبان‌شناسی ۱۷۱
هرمز میلانیان
- تلفظ طبیعی در رادیو ۱۹۱
هرمز میلانیان
- آیا زبان فارسی در خطر است؟ ۱۹۹
ابوالحسن نجفی
- ضرورت تعیین مبانی درست و غلط در زبان ۲۲۳
ابوالحسن نجفی
- نقش بازتحلیل در تغییرات صرفی زبان فارسی ۲۲۷
مهرداد نغزگوی‌کهن
- غم زبان ۲۴۱
احسان یارشاطر

پیشگفتار

کتاب پیش رو دربردارنده بیست مقاله از دوازده زبان‌شناس صاحب‌نام دربارهٔ درست و غلط در زبان است که به ترتیب الفبایی نام خانوادگی نویسندگان آن‌ها آورده شده‌اند. جز یک مقاله، بقیه آن‌ها پیش از این منتشر شده‌اند. نام کتاب نیز برگرفته از عنوان یکی از مقاله‌های دکتر هرمز میلانین است: مؤلفان اغلب این مقاله‌ها کوشیده‌اند با نقد دیدگاه‌های غیرعلمی و گمراه‌کننده رایج، از منظر علم زبان‌شناسی به موضوع بنگرند و چشم‌انداز تازه‌ای در برابر خواننده قرار دهند. مخاطبان این کتاب ویراستاران، نویسندگان، مترجمان، و علاقه‌مندان به پاکیزه‌نویسی‌اند.

انگیزه گردآوری چنین کتابی در جلسه‌ای با مهندس احمد خندان، مدیر انتشارات کتاب بهار، شکل گرفت. در همان جلسه فهرستی از این مقاله‌ها تهیه کردیم و به پیشنهاد دکتر علی‌اشرف صادقی مقاله «غم زبان» از دکتر احسان یارشاطر را نیز به این مجموعه افزودیم.

مقاله «دربارهٔ زبان فارسی، ویرایش زبانی و درست و غلط در زبان» را براساس چند مصاحبهٔ منتشرشده از دکتر علی‌اشرف صادقی تدوین کرده‌ایم. خانم مریم رفیعی، از همکاران نگارنده در فرهنگ فارسی روز و ویراستار کتاب پیش رو، در تدوین این مقاله نقش مهمی داشته‌اند. دکتر صادقی نیز صورت مدون مقاله را ملاحظه و در دو نوبت آن را ویرایش کردند.

دکتر مهرداد نغزگوی کهن در رایانامه‌ای به نگارنده دربارهٔ مقالهٔ خود با عنوان «نقش بازتحلیل در تغییرات صرفی زبان فارسی» متذکر شدند که «من در مقالهٔ مفصل‌تری که در مجلهٔ فولیا (مجلهٔ انجمن زبان‌شناسی اروپا) سال ۲۰۱۶ چاپ شد، تحلیل‌های بسیار مفصل‌تری را دراین باره و با استفاده از ۱۱۰ متن فارسی از قرون متقدم تاکنون آورده‌ام». علاقه‌مندان برای اطلاع از دیدگاه‌های جدیدتر و کامل‌تر ایشان می‌توانند به این مقاله، که مشخصات آن در پی می‌آید، مراجعه فرمایند:

Mehrdad Naghzhguy-Kohan and Tania Kuteva, "On competition and blocking in inflectional morphology: Evidence from the domain of number in New Persian", *Folia Linguistica*, 2016; 50(1): 65–96.

نگارنده از افراد زیر سپاسگزار است:

- مهندس احمد خندان؛ ایشان با اطلاعات گسترده خود در کتاب‌شناسی درست و غلط، در گردآوری مقاله‌ها راهنمای نگارنده بوده‌اند و بخش «درباره نویسندگان مقاله‌ها» را نیز گردآوری کرده‌اند. همچنین چندین بار کتاب را خواندند و بارها سبدهای مرا گوشزد کردند. افزون بر این‌ها، ایشان زحمت کسب اجازه از مؤلفان یا بازماندگان آن‌ها را بر دوش داشته‌اند. ایشان در پدید آمدن این کتاب بیش از نگارنده نقش داشته‌اند.

- خانم مریم رفیعی؛ ایشان متن حروف‌نگاری‌شده مقاله‌ها را ویرایش کردند و صورت ویراسته‌ای از آن‌ها را در اختیار نگارنده قرار دادند. همچنین، چنان‌که گفته شد، در تدوین مقاله «درباره زبان فارسی، ویرایش زبانی و درست و غلط در زبان» از راهنمایی‌های ایشان بهره‌مند بوده‌ام.

فرهاد قربان‌زاده

بهمن ۱۳۹۸

درباره نویسندگان مقاله‌ها

اعلم، هوشنگ (تهران، ۱۳۰۷ - ۱۳۸۶)

زبان‌شناس، مترجم، منتقد، دانشنامه‌نگار. پژوهشگر در کتابخانه ملی ایران و فرهنگستان زبان ایران.

از آثار او: پیشنهاد شما چیست؟ واژه‌های کابردی (۱۳۵۲)، جستارهایی در تاریخ علم دوره اسلامی (۱۳۸۱).

باطنی، محمدرضا (اصفهان، ۱۳۱۳)

زبان‌شناس، مترجم، فرهنگ‌نویس. استاد زبان‌شناسی دانشگاه تهران.

از آثار او: توصیف ساختمان دستوری زبان فارسی (۱۳۴۸)؛ زبان و تفکر، مجموعه مقالات (۱۳۴۹)؛ زبان و زبان‌شناسی، از رابرت ا. هال (۱۳۵۰)؛ مسائل زبان‌شناسی جدید، مجموعه مقالات (۱۳۵۴)؛ چهار گفتار درباره زبان (۱۳۵۵)؛ زبان‌شناسی جدید، از مانفرد بی‌یرویش (۱۳۵۵)؛ زبان‌آموزی (۱۳۵۶)؛ نگاهی تازه به دستور زبان (۱۳۵۶)؛ درباره زبان، مجموعه مقالات (۱۳۶۷)؛ پیرامون زبان و زبان‌شناسی، مجموعه مقالات (۱۳۷۱)؛ فرهنگ معاصر انگلیسی - فارسی (با دستیاری فاطمه آذر مهر، ۱۳۷۱)؛ ویراست چهارم، با عنوان فرهنگ معاصر پویا انگلیسی - فارسی، با دستیاری زهرا احمدی‌نیا، ۱۳۹۶).

بلومفیلد، لئونارد (۱۸۸۷ - ۱۹۴۹)

زبان‌شناس آمریکایی، پایه‌گذار زبان‌شناسی ساختاری.

از آثار او: درآمدی بر مطالعه زبان (۱۹۱۴)؛ زبان (۱۹۳۳)، ترجمه فارسی از علی محمد حق‌شناس، ۱۳۷۹).

حق‌شناس، علی محمد (چهرم، ۱۳۱۹ - تهران، ۱۳۸۹)

زبان‌شناس، مترجم، فرهنگ‌نویس، شاعر، منتقد ادبی. استاد زبان‌شناسی دانشگاه تهران.

از آثار او: آواشناسی (۱۳۵۶)؛ پندودستان‌یابه در ۳ جلد و ۲ مجلد، با جامی شکیبی گیلانی و بهرام معزّی قاجار (۱۳۶۵ - ۱۳۶۶)؛ مقالات ادبی، زبان‌شناختی (۱۳۷۰)؛ تاریخ مختصر زبان‌شناسی، از آر. اچ. رویینز (۱۳۷۰)؛ زبان: درآمدی بر مطالعه سخن گفتن، از ادوارد سایپر (۱۳۷۶)؛ زبان، از لئونارد بلومفیلد (۱۳۷۹)؛ فرهنگ معاصر هزاره انگلیسی - فارسی، با حسین سامعی و نرگس انتخابی (۱۳۸۰)؛ زبان و ادب فارسی در گذرگاه سنت و مدرنیته، مجموعه مقالات (۱۳۸۲)؛ دستور زبان فارسی، با حسین سامعی، مهدی سمائی، و علاءالدین طباطبایی (۱۳۸۵)؛ تاریخ زبان‌شناسی، بخشی از کتاب زبان‌شناسی در غرب از پیتر آ. ام. سورن (۱۳۸۷)؛ مکاتب زبان‌شناسی نوین در غرب، بخشی از کتاب زبان‌شناسی در غرب از پیتر آ. ام. سورن (۱۳۸۸).

سامعی، حسین (تهران، ۱۳۳۲)

زبان‌شناس، فرهنگ‌نویس، مترجم. استاد آموزش زبان فارسی در دانشگاه اموری، امریکا.

از آثار او: فرهنگ اصطلاحات دوره قاجار: قشون و نظمیه، با یحیی مدرسی و زهرا صفوی میرهن (۱۳۸۰)؛ فرهنگ معاصر هزاره انگلیسی - فارسی، با علی محمد حق‌شناس و نرگس انتخابی (۱۳۸۰)؛ دستور زبان فارسی، با علی محمد حق‌شناس، مهدی سمائی، و علاءالدین طباطبایی (۱۳۸۵)؛ الگوهای ساخت واژه در زبان فارسی، با همکاری ملیحه تفسیری (۱۳۹۳)؛ واژه‌سازی در زبان فارسی: یک انگاره نظری (۱۳۹۵)؛ صرف در زبان فارسی (۱۳۹۵)؛ اصول فرهنگ‌نویسی (۱۳۹۸)؛ گفتارهایی در باب فرهنگ‌های فارسی (۱۳۹۸)؛ گفتارهایی در دستور و زبان‌شناسی (۱۳۹۸).

شقایق، ویدا (اصفهان، ۱۳۲۷)

زبان‌شناس. استاد زبان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی.

از آثار او: مبانی صرف (۱۳۸۶)؛ مجموعه مقالات اولین همایش صرف (۱۳۸۸)؛ مجموعه مقالات دومین همایش صرف (۱۳۸۹)؛ فرهنگ توصیفی صرف (۱۳۹۴).

صادقی، علی اشرف (قم، ۱۳۲۰)

زبان‌شناس، مترجم، مصحح، فرهنگ‌نویس. استاد زبان‌شناسی دانشگاه تهران، عضو شورای عالی ویرایش صداوسیما، عضو پیوسته و مدیرگروه فرهنگ‌نویسی فرهنگستان زبان و ادب فارسی.

از آثار او: دستور زبان فارسی، ۳ جلد، با غلامرضا ارژنگ (۱۳۵۵ - ۱۳۵۷)؛ تکوین زبان فارسی (۱۳۵۷)، لغت فرس، از اسدی طوسی، تصحیح با فتح‌الله مجتبابی (۱۳۶۵)؛ زبان‌شناسی نوین: تبایع انقلاب چامسکی، از نیل اسمیت و دیردری ویلسون، ترجمه با ابوالقاسم سهیلی، علی صلح‌جو،

مجدالدین کیوانی، یحیی مدرسی، و رضا نیلی‌پور (۱۳۶۷)؛ زبان‌های ایرانی، از یوسف م. ارانسکی (۱۳۷۸)؛ نگاهی به گویش‌نامه‌های ایرانی، مجموعه‌ای از نقدها و بررسی‌ها (۱۳۷۹)؛ فرهنگ فارسی مدرسه سپهسالار، منسوب به قطران (۱۳۸۰)؛ مسائل تاریخی زبان فارسی، مجموعه مقالات (۱۳۸۰)؛ فارسی قمی (۱۳۸۰)؛ فرهنگ املائی خط فارسی، با زهرا زندی مقدم (۱۳۸۵)؛ تحقیق در کتاب المصادر ابوبکر بُستی (۱۳۹۱)؛ فرهنگ جامع زبان فارسی، زیر نظر او، ۲ جلد تاکنون (۱۳۹۲ - ۱۳۹۵).

طباطبایی، علاءالدین (کرمان، ۱۳۳۶)

زبان‌شناس، مترجم، صاحب‌نظر در دستور زبان فارسی. عضو هیئت علمی و عضو وابسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی، سردبیر فصلنامه نامه فرهنگستان.

از آثار او: فعل بسیط و واژه‌سازی (۱۳۷۶)؛ اسم و صفت مرکب در زبان فارسی (۱۳۸۲)؛ دستور زبان فارسی، با علی محمد حق‌شناس، حسین سامعی، و مهدی سمائی (۱۳۸۵)؛ ساختمان واژه و مقوله دستوری (۱۳۸۸)؛ ترکیب در زبان فارسی، بررسی ساختاری واژه‌های مرکب (۱۳۹۳)؛ واژه‌سازی و دستور، مجموعه مقالات، گردآورده احمد خندان (۱۳۹۴)؛ فرهنگ توصیفی دستور زبان فارسی (۱۳۹۵).

طیب‌زاده، امید (تهران، ۱۳۴۰)

زبان‌شناس، مترجم، صاحب‌نظر در وزن شعر فارسی. استاد زبان‌شناسی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

از آثار او: تحلیل وزن شعر عامیانه فارسی (۱۳۸۲)؛ ظرفیت فعل و ساخت‌های بنیادین جمله در فارسی، براساس نظریه دستور وابستگی (۱۳۸۵)؛ جشن‌نامه ابوالحسن نجفی (۱۳۹۰)؛ دستور زبان فارسی، براساس نظریه گروه‌های خودگردان در دستور وابستگی (۱۳۹۱)؛ غلط‌نویسیم، از چاپ اول تا ویراست دوم (۱۳۹۶)؛ مبانی و دستور خط فارسی شکسته (۱۳۹۸)؛ فارسی شکسته: دستور خط و فرهنگ املائی (۱۳۹۸).

میلانیان، هرمز (تهران، ۱۳۱۶ - پاریس، ۱۳۹۳)

زبان‌شناس، مترجم. استاد زبان‌شناسی دانشگاه تهران، پژوهشگر فرهنگستان زبان ایران، استاد زبان فارسی در دانشگاه سوربن جدید (پاریس ۲).

از آثار او: گسترش و تقویت فرهنگی زبان فارسی (۱۳۵۱)؛ مبانی زبان‌شناسی عمومی: اصول و روش‌های زبان‌شناسی نقشگره از آندره مارتینه (۱۳۸۰)؛ تراز دگرگونی‌های آوایی، از آندره مارتینه (۱۳۸۰)؛ دستور زبان فارسی معاصر، از ژیلبر لازار، توضیحات و حواشی بر ترجمه مهستی بحرینی (۱۳۸۴)؛ آزادی و بند در زبان و مقالات دیگر، گردآورده احمد خندان (۱۳۹۶).

نجفی، ابوالحسن (نجف، ۱۳۰۸ - تهران، ۱۳۹۴)

مترجم، ویراستار، زبان‌شناس، فرهنگ‌نویس، منتقد ادبیات داستانی، نظریه‌پرداز در زمینه وزن شعر فارسی. مدرس زبان‌شناسی و ادبیات در دانشگاه‌های اصفهان و تهران، عضو شورای عالی ویرایش صداوسیما، عضو پیوسته و مدیرگروه ادبیات تطبیقی فرهنگستان زبان و ادب فارسی. از آثار او: مبانی زبان‌شناسی و کاربرد آن در زبان فارسی (۱۳۵۸)؛ غلط‌نویسیم: فرهنگ دشواریهای زبان فارسی (۱۳۶۶)، چاپ سوم با تجدیدنظر (۱۳۷۰)؛ فرهنگ فارسی عامیانه (۱۳۷۸)؛ اختیارات شاعری و مقاله‌های دیگر در عروض فارسی (۱۳۹۳)؛ درباره طبع‌بندی وزن‌های شعر فارسی (۱۳۹۴)؛ وزن شعر فارسی، درسنامه، به همت امید طیب‌زاده (۱۳۹۵)؛ طبقه‌بندی وزن‌های شعر فارسی، به همت امید طیب‌زاده (۱۳۹۷).

نغزگوی کهن، مهرداد (تهران، ۱۳۴۶)

زبان‌شناس، متخصص در زبان‌شناسی تاریخی و زبان‌های ایرانی. عضو هیئت علمی دانشگاه بوعلی سینا (همدان).

از آثار او: فرهنگ توصیفی زبان‌شناسی تاریخی، با همکاری شادی داوری (۱۳۹۳)؛ زبان فارسی در گذر زمان، مجموعه مقالات (۱۳۹۵).

یارشاطر، احسان (همدان، ۱۲۹۹ - آمریکا، ۱۳۹۷)

زبان‌شناس، پژوهشگر، مؤلف، مترجم، مدیر و سردبیر نشریه. بنیادگذار بنگاه ترجمه و نشر کتاب (۱۳۳۳)، دانشنامه ایران و اسلام، و دانشنامه ایرانیکه استاد زبان‌های ایران باستان در دانشگاه تهران، استاد و مدیرگروه ایران‌شناسی در دانشگاه کلمبیا.

از آثار او: دانشنامه ایران و اسلام (سرپرست، از ۱۳۵۴ تا ۱۳۵۷، ناتمام)؛ دانشنامه ایرانیکا (به انگلیسی، از ۱۹۸۵)؛ تاریخ ادبیات فارسی (زیر نظر او، ترجمه گروه مترجمان، از ۱۳۹۳، تاکنون ۳ مجلد).

منابع

آذرنگ، عبدالحسین (۱۳۹۹)، شصت چهره از میان قاجاریان و معاصران، تهران، کتاب بهار. بامهر: جشن‌نامه دکتر محمدرضا باطنی (۱۳۹۴)، تهران، فرهنگ معاصر.

جشن‌نامه ابوالحسن نجفی (۱۳۹۰)، به کوشش امید طیب‌زاده، تهران، نیلوفر.

جشن‌نامه دکتر علی‌اشرف صادقی (۱۳۸۲)، به اهتمام امید طیب‌زاده، تهران، هرمس.

دانشنامه دانش‌گستر (۱۳۸۹)، زیر نظر علی رامین و کامران فانی و محمدعلی سادات، تهران، دانش‌گستر.

سمیعی، عنایت، و عباس مخبر (۱۳۹۰)، به یاد علی محمد حق‌شناس، تهران، آگه.

درست و غلط در زبان
از دیدگاه زبان‌شناسی

آثار زبان‌های اروپایی در زبان جراید، رادیو و تلویزیون ایران*

هوشنگ اعلم

موضوع و عنوانی که بانیان «دومین سمینار زبان فارسی در صداوسیما» برای این‌جانب معین کرده بودند (و در برنامه چاپی سمینار مذکور است) «تأثیر ترجمه در زبان صداوسیما» بود؛ اما چون برای این‌جانب ممکن نبود که به‌قصد بررسی دقیق این موضوع به‌قدر لازم به برنامه‌های رادیو و تلویزیون گوش فرادهم، و چون زبان مکتوب جراید فارسی مشابهت بسیار با زبان نوشتاری اخبار و تفسیرها و گفتارهای رادیو و تلویزیون دارد، تصمیم گرفتم که محتویات زبانی شماره‌ای از یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار تهران را، از لحاظ موضوع این پژوهش، واریسی کنم. به‌این‌منظور، یک شماره کامل روزنامه اطلاعات (شماره ۱۹۶۰۶، ۱۳۷۱/۲/۱۴، ۳۰ صفحه) برحسب اتفاق مورد بررسی واقع شد.

این بررسی یک بار دیگر نشان می‌دهد که تأثیر زبان‌های اروپایی (در مورد ما، عمدتاً فرانسه و انگلیسی) به سه صورت در فارسی (معاصر) متحقق می‌شود:

۱. پذیرش و استعمال واژه‌های اروپایی (البته، غالباً با کمایش تغییری در تلفظ و آوانگاری آن‌ها به‌حسب سیستم آوایی و محدودیت‌های املاي فارسی)، مثلاً: (یخچال) سایدبای‌ساید (side-by-side)، ماکارونی (macaroni)، لاستیک (élastique)، آفسر (officer)، داشبورت (dashboard)، توالت (toilette).

۲. ترجمه (یا اقتباس) کمایش لفظی («تحت‌اللفظ») واژه‌ها یا عبارت‌ها یا اصطلاح‌های اروپایی به فارسی، مثلاً: تربیت‌بدنی (physical education)، واکنش (= عکس‌العمل =

(réaction)، فراموش‌نشدنی (inoubliaable)، رکورد (چیزی) را شکستن (break the record)، خون‌شناسی (hématologie)، تا اطلاع ثانوی (jusqu'à nouvel avis)، (مطلبی را) به اطلاع (کسی) رساندن (porter [qc.] à la connaissance [de qn.]).

۳. واژه‌سازی کمابیش منطبق با مفهوم و / یا ساختار واژه‌ها و اصطلاح‌های خارجی، مثلاً: دادستان کُل (= مدعی‌العموم = procureur general)، دانشجو (étudiant)، اطلاعات (information)، کمبود (shortcoming, shortage)، خلاقیت (creativity)، تک‌تیرانداز (franc-tircur).

۱. در شماره مذکور اطلاعات در حدود ۳۹۵ واژه از گروه اول یافته شد، بدین تفصیل: آباژور، آپارتاید، آپارتمان، آردواز، آرشیکت، آسانسور، آژانس، آسفالت / اسفالت، آرم، آدرس، آلبوم، آکاردئون («درب‌های آکاردئونی»)، آلومینیوم، آمبولانس، آمونیاک، آمپر، آنژیوگرافی، آندوسکوپی، آنتیک، آتن، آی‌سی‌یو، آیفون، آپراتور، اتوبان، اتوبوس، اتوماتیک، اتومبیل، اتومیکسر، اتیکت، اُرتوپد، اُرگ، ارگان، ارتوپدی، استاندارد، اسپرت، اسپانیش («سقفِ اسپانیش»)، استراتژی، استریلاتور، استریو، استیشن، استیل (style)، استیل (steel)، اسکلت، اسلاید، اِف‌اِف، افسر (در ارتش)، اِفکت (در فیلم‌برداری)، اکازیون، اکسیژن، اِکران، اکوسیستم، اکولوژیک، الکتروموتور، الکتریک، المپیک، المنت، انرژي، انستیتو، انکولوژی، انیدرید کربنیک، اورولوژی، اُورهد (دستگاه / پروژکتور اُورهد)، ایده‌آل، ایده‌آلیسم، ایزولاسیون، باس («سیم‌های باس پیانو»)، باتری، باکالیت، بالکن، باند (در «باندبازی»)، بانک، بتون، بتون‌آرمه، بچینگ پلانت (?)، برلیان، بروشور، بژ، بسکتبال، بلبرینگ، بلدوزر، بلوار، بلوک (ساختمان)، بمب، بُن، بنزین، بوتان، بوتیک، بودجه، بورس (به دو معنی)، بورینگ («بورینگ تراش»)، بوروکرات، بوفه، پارتیشن، پارک، پارکت، پارکینگ، پارلمان، پاساژ، پاستوریزه، پاسیو، پانچيست، پتانسیل، پِرس، پرسنل، پروژه، (آهن) پروفیل، پروفُرم / پروفُرم، پریتتر (در کمپیوتر)، پیانو، پُست (= سرویس پُست)، پُست (= مقام، سمت)، پکیج‌یونیت، پلاستیک، پلاک (برای شماره‌گذاری خانه و غیره)، پلیس، پلی کلینیک، پمپ، پمپاژ، پنوماتیک (عِلْم)، پودر، پورسانت، پولوس (از اجزای اتومبیل)، تأثر، تابلو، تاکتیک، تانکر، تایپ، تایپیست، تراژدی، تراس، ترافیک، تراکمیکسر، ترم، ترمینال، تریکو، تریلر، تربیون، تِست، تقلون، تکنولوژی، تکنیسین، تکنیک، تلفن، تلکس، تلگراف، تلویزیون، تُن، تُناژ / توناژ، تور (= گردش سیاحتی گروهی)، تورنمنت، تیتانیوم، تیم، جت، جَک، جیب، جیب استیشن، جین (نوعی پارچه و لباس)، چَک، چَک‌لیست («چک‌لیست

زلزله»، چیلر، داشبورت، دامپر، دریل، دکتر، دکتری، دکور، دکوراسیون، دموکرات، دموکراتیک، دموکراسی، دوبلکس، دوبله، دولوکس، دیپلم، دیپلمات، دیپلماتیک، دیپلوماسی، دیپلمه، دیزل، دیفرانسیال، دینام، رادیو، رادیولوژی، رئالیسم، رژیم («رژیم اشغالگر قدس»)، رستوران، رکورد، رنجِر، رول (یک رول کاغذ)، رول‌پلاک، رول‌فریمینگ، ریتیس‌موگرافی (؟)، رینگ («رینگ اسپرت» برای فلان اتومبیل)، زاپاس، زیگزال، زینگ، ژاندارم، ژاندارمری، ژئوتکنیک («حفّار ژئوتکنیک»)، ژئوپلیتیک، ژست، ژنراتور، ژورنال («ژورنال مد»)، ژیمناست، ژیمناستیک، سالن، سانترال (سانترال تلفن)، سایز، سایدبای ساید (یخچال سایدبای ساید)، ساندویچ، سانت، سیری، سریال (سریال تلویزیونی)، سرویس، سلفون، سلف‌سرویس، سمینار، سندبلاست، سوئیت، سوپاپ، سوپرلوکس («آپارتمان سوپرلوکس»)، سوپرمارکت، سوژه، سوله، سونا، سونوگرافی، سیرنیتیک، سی‌تی‌اسکن، سی‌سی‌یو، سیکل، سیلک، سیلندر، سیلو، سیمان، سینما، شابلون، شارژ، شاسی، شامپو، شانس («شانس برقراری صلح»)، شواژ، شومینه، شیفت، شیک، شیمی، فابریک، فاز (برق سه‌فاز)، فاکس، فایبرگلاس، فتوکپی، فدرال، فُرم (فرم تقاضا / ثبت‌نام)، فریزر، فن‌کول، فوتبال، فول‌اتوماتیک، فول‌پارکت («کف فول‌پارکت»)، فیش (فیش حقوق)، فیزیک، فیکس («تحویل پنج‌ساعته فیکس»)، فیکسه («فیکسه کار»)، فیلم، کابین، کابینت، کابینه، کانالوگ، کادر، کارت، کارتن / کارتون (= جعبه مقوایی)، کاردکس، کاریکاتور، کاکتوس، کالباس، کاناپه، کانال، کامپیوتر، کامیون، کانتین (canteen)، کانتینر (container)، کاندیدا، کاندیداتوری (!)، کُت، کُد (کد پستی)، کِرِم («کرم ضدلک»)، کِرِم (رنگ)، کفراژ، کلاس، کلاسیک، کلینیک، کلینیکال پاتولوژی، کمباین، کمپ، کمپانی، کمپرس («کامیون کمپرسی»)، کمپرسور، کُمُد، کمونیست، کمیته، کمیسیون، کمیسیونر، کنترل، کنترلر، کنسرو، کنفرانس، کنکور، کنگره، کوپه (نوعی اتومبیل سواری)، کولر، کیس، کیلوگرم، کیلومتر، کیلووات، گاراژ، گارانتی، گارد (گارد ملی)، گاز، گازوئیل، گاستروسکوپ، گالری، گرافیک، گریبکس / گیربکس، گُل (در فوتبال)، گرافیک، گیتار، لاتین (تایپ لاتین؛ امریکای لاتین)، لاستیک، لاک، لامپ، لاندری (laundry)؛ («به یک مسئول لاندری نیازمندیم»)، لودر، لوردراپه، لوستر، لوکس، لیبرال، لیتر، لیتوگراف، لیسانس، لیست، لیفتراک، مات (شیشه مات، کاغذ مات)، ماتریس، ماژیک، ماساژ، ماسکه (کارگر «ماسکه کار»)، ماکارونی، مالاریا، مانتو، مانور، ماشین، مبل، مبلمان، مبله، متارئالیست، متارئالیسم، متالیک، متد، متر، مترآژ، مترو، مدرن، مدل، مکانیسم، مکانیک (علم)، ملامین، موتور، موتورسیکلت، موزاییک، موزه، مونتاژ، مونیاتور، موکت، میکروب، میکروسکوپ، میکس («میکس فیلم»)، مینی‌بوس، مینی‌لودر، مونیورینگ، مین،

میلیارد، میلیون، مینیاتور، نئوپان، نئوفاشیسم، ناپالم، نایلون، نفرولوژی، نمره، واکيوم («قطعات واکيومی»)، والیبال، وان، وانت، ویتزین، ویدئو، ویزیتور، ویلا، ویلن، هال، هِد، هکتار، همبرگر، هیدرولیک (علم)، یونیفورم.

۲. از نوع دوم (محصول «ترجمه قرضی»)^۱ در حدود ۴۸۳ مورد در شماره مذکور اطلاعات یافت شد. پیش از تقدیم لیست این موارد (شاید موارد دیگری هم باشد که سواد بنده به «کشف» آن‌ها «قد نداده»)، بی‌جا نیست که این چند توضیح را بدهم. نتایج این بخش پژوهش بنده درستی گفته دانشمند موشکاف واقع‌بین، آقای دکتر محمدرضا باطنی، را تأیید می‌کند که «ترجمه قرضی شاید رایج‌ترین پدیده‌ای باشد که در برخورد زبان‌ها مشاهده می‌شود» («فارسی بیدی نیست که از این بادها بلرزد»، آدینه، شماره ۲۶ [مرداد ۱۳۶۷]، ص ۲۴). به‌جز در مورد برگردان‌های تحت‌اللفظ ناشی از شتابزدگی و / یا کم‌سوادی مترجم‌ها یا بی‌ذوقی نویسندگان، به‌طور کلی ترجمه لفظی برخی از واژه‌ها یا اصطلاح‌های خارجی (به‌حکم ضرورت یا برای ایجاد تنوع در بیان) «نه تنها زبانی به زبان ما (یا دیگر زبان‌های قرض‌گیرنده) نمی‌زند، بلکه به غنای آن نیز کمک می‌کند» (همو، مقاله مذکور، ص ۲۵)؛ استدلال‌های استوار ایشان را درضمن همان مقاله ببینید. کسانی که امروزه این‌گونه ترجمه قرضی در فارسی معاصر را تقبیح می‌کنند معمولاً به برخی مثال‌های «تودوق‌زننده» و مکرراً تکرار شده و، البته، بعضاً نادرست از قبیل «حمام / دوش گرفتن»، «بی‌تفاوت» (= indifferent)، «آتش گشودن»، «فلانی مرا درک نمی‌کند»، «در ارتباط با ...»، «شرایط» (= اوضاع و احوال) و «(بر) علیه ...» می‌اندیشند، غافل از اینکه صدها (و شاید هزارها) واژه و اصطلاح و تعبیری که چنان در فارسی جا افتاده‌است که شاید بیشتر مردم دیگر واقف به منشأ «اجنبی» آن‌ها نیستند، نخست به‌وسیله همین فرایند ترجمه قرضی وارد فارسی شده‌است. (حتی اصطلاح عامیانه یا تداولی «دوزاری [= سکه دوهزاری = سکه دوریالی] فلانی نیفتاد و یا دیر افتاد» که چندسالی است رواج یافته‌است و حتماً خیلی‌ها گمان می‌کنند که یک اصطلاح «ناب» فارسی است — به «نابی» اصطلاحاتی مانند «عُلف کردن / شدن»، «خالی‌بند» و «خالی بستن» — ترجمه از یک اصطلاح انگلیسی است!) بررسی لیست زیر، که فقط از یک شماره یک روزنامه استخراج شده‌است، شاید بعضی از خوش‌خیال‌ها را

۱. بنده اصطلاح «ترجمه قرضی» (با شاید بهتر بود «ترجمه عاریه / عاریتی» می‌گفتم) را که آقای دکتر باطنی از طریق «ترجمه قرضی» درست اصطلاح انگلیسی loan translation ساخته و به‌کار برده‌اند به اصطلاح نادرست «گرده / گرت‌برداری» که به‌نازوا (یعنی با «گرت‌برداری» نادرست از اصطلاح فرانسوی calque ساخته شده و به‌کار رفته‌است، ترجیح می‌دهم.

تکان بدهد و سبب تعدیل مخالفان ترجمه قرضی در موضع خود بشود. گفتنی است که شماری از واژه‌های مذکور در این لیست از عربی گرفته شده‌است (یعنی اصلاً محصول ترجمه قرضی یا اقتباس عرب‌ها از زبان‌های اروپایی است)؛ این واژه‌ها با توضیح «نیز در عربی» همراه‌اند). اینک آن لیست^۱:

آینده نزدیک؛ آینده نه‌چندان دور، ابرقدرت؛ اتحاد شوروی؛ اختیار؛ در اختیار داشتن، در اختیار کسی قرار دادن؛ ارزش / ارزش‌ها (ارزش‌های انقلاب اسلامی)؛ ازپیش تعیین‌شده (اهداف ازپیش تعیین‌شده)؛ اسمی (ارزش اسمی)؛ احساس کردن؛ اشک‌آور (گاز اشک‌آور)؛ اطلاعات ([روزنامه] اطلاعات؛ برای کسب اطلاعات بیشتر)؛ اطلاع (به اطلاع کسی رساندن)؛ اطمینان دادن؛ اعظم (قسمت اعظم...)؛ اقتصادی (= مقرون به صرفه)؛ المثنی؛ انتخابات؛ انتخاباتی (مبارزه / حوزه انتخاباتی)؛ انگیزه؛ بازیافت (retrieval)؛ بدون تردید؛ برای مثال (= مثلاً)؛ به‌روشنی (clearly)؛ بلندپایه (مسئولین بلندپایه)؛ بنیاد (= نوعی مؤسسه؛ foundation)؛ بنیادین / بنیانی؛ به‌منظور (به‌منظور اجرای قانون)؛ به‌نوعی (in a way)؛ بیمه‌گر؛ بین‌المللی؛ پالایشگاه؛ پدافند؛ پدیده؛ پرچمدار (پرچمدار حقوق بشر)؛ پرواز (کردن) (درمورد هواپیما و سفر هوایی)؛ «روزانه ۴ پرواز به ...»؛ پُر کردن (پُر کردن فرم)؛ پژوهشگر؛ پشت درهای بسته (گفت‌وگو پشت درهای بسته)؛ پیش‌داوری؛ پیشرفت؛ پیشنهاد؛ تاریخ‌ساز (واقعه تاریخ‌ساز)؛ تبادل نظر؛ تجاوزگرانه (سیاست‌های تجاوزگرانه)؛ ترازنامه؛ تربیت‌بدنی؛ تشکیل (دادن)؛ تصویرگر؛ تفنگدار (تفنگداران دریایی امریکایی)؛ تکمیل کردن (تکمیل کردن فرم)؛ تندنویسی؛ تولید (ات)؛ تولیدکننده؛ تهدید کردن (خطر / خطراتی فلان را تهدید می‌کند؛ سلامت او را تهدید می‌کند)؛ ثبوت (ثبوت فیلم؛ fixage)؛ جاده‌ای (تصادف‌های جاده‌ای)؛ جاری (حساب / سال / خردادماه جاری)؛ جان خود را ازدست دادن؛ جدی (خسارت‌های / اختلال / مسئله / تهدید جدی)؛ (کسی را، موضوعی را) جدی گرفتن / نگرفتن؛ جریان؛ (کسی را) در جریان (امری) قرار دادن؛ در جریان بودن (مطالعاتی در جریان است؛ در جریان (در جریان این درگیری)؛ جزائی (قوانین جزائی)؛ جمععی (واکنش جمععی)؛ جنبش (= نهضت، حرکت)؛ جنگ سرد؛ جنگنده بمب‌افکن؛ جناح (دو جناح متحارب)؛ جهانی‌بینی؛ حاضر (قرن حاضر، در حال حاضر)؛ حاکم بر / در (فضای حاکم بر / در کشور؛ شرایط

۱. برخی از این موارد را شاید بتوان مشمول گروه یا نوع سوم (ترجمه با اقتباس به مفهوم) دانست. — برای احتراز از تطویل گزارش، از ذکر معادل‌های خارجی در همه موارد خودداری کرده‌ام (به‌جز در مواردی که ذکر آن‌ها مانع از بروز ابهام می‌شود). شاید کسانی دربارهٔ مبدأ خارجی (فرانسه و / یا انگلیسی) برخی از این مثال‌ها شک کنند؛ در این صورت، بنده برای شنیدن یا خواندن نظر ایشان یا برای ذکر معادل‌های مربوطه آمادهم (به‌وسیلهٔ مکاتبه به نشانی انتشارات سروش یا بنیاد دایرةالمعارف اسلامی [خیابان فلسطین جنوبی، شمارهٔ ۱۳۰، تهران ۱۴۱۶۶]).

خاص زمستانی در این استان حاکم شده‌است؛ حجم (حجم معاملات)؛ حذفی (مسابقه حذفی)؛ حرفه‌ای؛ حساس (وظیفه / شغل حساس)؛ حقوق بشر؛ حیاتی (= بسیار مهم)؛ حل کردن / شدن (درمورد فلان مشکل)؛ خستگی‌ناپذیر؛ خصوصی: بخش خصوصی (private sector)؛ خطر: چیزی را به خطر انداختن؛ در خطر چیزی قرار داشتن («هر انقلابی بدون وحدت کلمه در خطر قرار دارد»)؛ خط‌مشی؛ خلاقیت؛ ختی کردن / ساختن / شدن؛ خنک‌کننده (برج خنک‌کننده)؛ خودآگاهی؛ خوداتکایی؛ خودرو (= وسیله نقلیه موتوری)؛ خوبی‌ها؛ خیابانی (نبردهای خیابانی)؛ خیر مقدم؛ دانشگاهیان؛ درازمدت (در درازمدت)؛ در بلندمدت؛ درون‌شهری (مسافربری درون‌شهری)؛ در نتیجه (en conséquence)؛ در مجموع؛ درصد (ده درصد؛ بیشترین درصد بی‌سوادی)؛ دوجانبه؛ دولتمرد؛ دولتی؛ دیوان عالی؛ رأس: در رأس (یک هیئت)؛ رابطه (در این رابطه؛ در رابطه با ...)؛ رأی اعتماد؛ رئیس‌جمهور (ی)؛ رادیوپخش؛ رادیوضبط؛ راستا (در راستای)؛ راستین (اسلام راستین)؛ راننده؛ رانندگی؛ راکد (معاملات راکد)؛ راه‌آهن؛ رسانه‌ها؛ رزمی (ورزش‌های رزمی)؛ رکود (رکود اقتصادی)؛ رکورد [چیزی را] شکستن؛ ریاضیات؛ ریشه‌کن کردن؛ ریشه‌کنی (ریشه‌کنی بی‌سوادی)؛ روابط عمومی؛ زیربنایی (طرح‌های زیربنایی)؛ زادگاه (روستای زادگاه خود)؛ زیر [= کمتر از فلان عدد] (آوارگان زیر ۱۵ سال؛ زیر قیمت به فروش می‌رسد)؛ زیبایی‌ها (زیبایی‌های اخلاقی)؛ زیر کشت (سطح زیر کشت)؛ زلزله‌شناسی؛ زنجیره‌ای (فروشگاه‌های زنجیره‌ای)؛ ساختار؛ سازنده (نقش سازنده، انتقادات سازنده)؛ سالم (برخوردهای سالم و سازنده)؛ سال مالی؛ سخت‌افزار؛ سرمایه‌ساز (سیستم‌های سرمایه‌ساز)؛ سرویس‌دهی؛ سطح (در سطح شهر)؛ سفارشی (پست سفارشی)؛ سقف کاذب (؟)؛ سمعی (و) بصری؛ سنگین (ترافیک سنگین؛ جرائم سنگین)؛ سوءاستفاده (سوءاستفاده پلیس از زور)؛ سوءتغذیه؛ سهام‌دار؛ سیاه‌وسفید (تلویزیون سیاه‌وسفید)؛ شایان ذکر است که ...؛ شایعه‌پراکنی؛ شبه‌نظامی (شبه‌نظامیان)؛ شتاب‌زده (تصمیم شتاب‌زده، اقدام شتاب‌زده)؛ شخصیت (به دو معنی؛ نیز در عربی)؛ شرایط (شرایط اجتماعی، اقتصادی)؛ شریان حیاتی؛ شکاری (= نوعی هوابی‌مای جنگی)؛ شکست خوردن (درمورد غیرانسان، مثلاً: «این تلاش ... شکست نخواهد خورد»)؛ شکل‌گیری؛ شناخته‌شده (شیوه‌های شناخته‌شده)؛ شهری (مناطق شهری)؛ صادره از (شناسنامه صادره از تهران)؛ صددرد (صددرصد به نفع شماست)؛ صلاحیت / صلاحیت‌ها (صلاحیت‌های کسی؛ در ازای qualifications انگلیسی)؛ صلاحیت (در صلاحیت کسی)؛ compétence)؛ صلیب سرخ؛ صمیمانه (همکاری صمیمانه)؛ صنایع سنگین؛ صندوق‌پستی؛ ضدضربه (ساعت ضدضربه)؛ طبقه متوسط؛ طبیعی است که ...؛ طول: در طول (در طول مسیر

بازگشت؛ ظالمانه (رژیم‌های ظالمانه)؛ عالی (شورای عالی، کمیسیونر عالی)؛ عدم ... (مثلاً عدم آشنایی، عدم موافقت)؛ عرض (اصطلاح جغرافیا)؛ عضویت؛ علوم انسانی؛ عملیاتی (واحد‌های عملیاتی)؛ عمودی؛ غیر آهنی (فلزات غیر آهنی)؛ غیر مستقیم (به‌طور غیر مستقیم)؛ غیر انتفاعی؛ غیر قابل اجتناب؛ فاجعه‌زده (منطقه فاجعه‌زده)؛ فراموش‌ناشدنی؛ فرآورده (فرآورده‌های غذایی)؛ فرهنگی؛ فشرده (رقابت فشرده، صفوف فشرده)؛ فروشگاه؛ فعال (حضور فعال، فعالان نهضت ...)؛ فعالیت؛ فکر کردن (= گمان کردن)؛ فوق‌العاده (پروازهای هفتگی فوق‌العاده)؛ قابل تعقیب (نماینده مجلس قابل تعقیب نیست)؛ قابل رقابت (قیمت‌های قابل رقابت)؛ قابل سکونت؛ قابل واگذاری؛ قابل قبول؛ قابل حمل؛ قادر بودن (+ فعل التزامی؛ انگلیسی: be able to)؛ قانون‌گذاری؛ قبل از دانشگاهی (تحصیلات قبل از دانشگاهی)؛ قدرت (به‌قدرت رسیدن)؛ قطار راه‌آهن؛ قوه مقننه؛ قیمت‌گذاری؛ کارت شناسایی؛ کاغذ دیواری؛ کالبدی (طرح‌های کالبدی)؛ کاهش یافتن؛ گدپستی؛ کلام: در یک کلام (فرانس: en un mot)؛ کُل: کلاً، درکُل (taken together, on the whole)؛ کنترل‌نشده (تخلیه کنترل‌نشده فاضلاب‌ها)؛ کود شیمیایی؛ کیسه صفر؛ کیف دستی؛ گارد ملی؛ گام‌به‌گام (گام‌به‌گام شروع کنیم)؛ گذرا: به‌طور گذرا (لازم است به این مسئله به‌طور گذرا اشاره‌ای بشود)؛ گشت‌زنی؛ لبه تیز انتقاد (لبه تیز انتقاد متوجه فلانی است / بوده‌است)؛ لوازم خانگی؛ گفتاردرمانی؛ گفتاردرمانگر؛ متشکل از؛ محور (در محورهای اردبیل، ارومیه و ...)؛ مدیر فروش؛ مدیرکل؛ مدیریت؛ مربع (مترمربع)؛ مراقبت‌های پزشکی، محکوم کردن (تجاوز فلان به فلان را محکوم کرد)؛ مسئله / مسائل (مسئله / مسائل روانی)؛ مستند (= فیلم مستند)؛ مسئولیت [نیز در عربی]؛ مصیبت‌زده (مردم مصیبت‌زده)؛ مطبوعاتی (کنفرانس مطبوعاتی)؛ مؤسسه / مؤسسات [نیز در عربی]؛ میانه (آسیای میانه، خاورمیانه)؛ مهارت‌ها (مهارت‌های مدیریت)؛ محتوا (انگلیسی: content)؛ مدار بسته (تلویزیون مدار بسته)؛ مرزی شناختن؛ معرفی‌نامه؛ مکانیک سیالات؛ مولد (= ژنراتور برق)؛ مهندس / مهندسین مشاور؛ میکروپزشناسی؛ محتاطانه (محتاطانه عمل کردن)؛ مترمتر؛ مراجعت‌کننده (مراجعت‌کنندگان به وطن)؛ مشورتی (نظرات مشورتی)؛ مطبوعات؛ مدیرعامل؛ معماگونه (موضع معماگونه)؛ معمایی (قضیه معمایی)؛ مقام‌ها (مقام‌ها تأیید می‌کنند که ...)؛ مقیاس (به‌مقیاس بزرگ‌تر، به‌مقیاس وسیع)؛ مواد اولیه؛ مورد اصابت گلوله قرار گرفتن؛ مناسب: به‌مناسبت (به‌مناسبت سالگرد ...) [نیز در عربی]؛ موفقیت؛ موفقیت‌آمیز؛ ناآرامی؛ ناوگان پروازی؛ نجومی (ارقام نجومی)؛ نخست‌وزیر؛ نرم‌افزار؛ نزدیک (رقابت نزدیک و فشرده)؛ نزدیک به ... (نزدیک به ۴۵٪)؛ نزدیکی: در نزدیکی ... (در نزدیکی شهر)؛ نشست (= جلسه)؛ نقاط ضعف؛ نقاط قوت؛

نقش (role)؛ نقشی ایفا کردن؛ نقطه‌نظر؛ نمایش عروسی؛ نمایشی (هنرهای نمایشی)؛ نمونه (معلمان نمونه، مزرعه نمونه)؛ نوزاد (نوزادان)؛ نوسازی؛ نوسود؛ نویسنده (فرانسه: écrivain)؛ نهایی (دیدار نهایی)؛ نهایتاً، نه تنها / فقط ... بلکه ... هم / نیز؛ نیروی انسانی؛ نیروی محرکه؛ نیروی هوایی؛ نیمه‌نهایی (مسابقات نیمه‌نهایی)؛ واحد (یک واحد صنعتی)؛ واریز (کردن)؛ ورودی (آزمون ورودی)؛ وزارت (امور) خارجه؛ وزیر (امور) خارجه؛ وضعیت (ورزشکاران در وضعیت عالی بودند؛ condition)؛ ویژگی / ویژگی‌ها؛ هاله (هاله‌ای از یأس اذهان بسیاری را فراگرفته بود)؛ هسته‌ای (سلاح‌های هسته‌ای)؛ هلی‌برد (تیم‌های هلی‌برد)؛ همدردی؛ هم‌زمان (بودن) با ...؛ همکار؛ همکاری؛ هم‌وطن / هم‌میهن؛ هیئت‌أما؛ هیئت‌رئیس؛ هیئت‌مدیره؛ هیئت وزیران؛ یا بهتر بگوییم (فرانسه: ou pour mieux dire)؛ یگان (یگان‌های ارتش)؛ آتش‌بس؛ آزاداندیش؛ آزادسازی؛ آزادی‌ها (آزادی‌های فردی و اجتماعی)؛ آشتی دادن (رنالیسم و ایده‌آلیسم را آشتی دادن)؛ آستانه؛ در آستانه (در آستانه جنگ)؛ آفت‌کش (سموم آفت‌کش)؛ آلاینده / آلوده‌کننده؛ اتاق / اتاق بازرگانی؛ اتخاذ تدابیر لازم؛ اجرایی (مسئولین اجرایی)؛ احتمالاً؛ ادامه دادن / یافتن؛ ارتباط (در این ارتباط، در ارتباط با ...)؛ استثنایی (شاگردان استثنایی، اکازیون استثنایی)؛ استوایی (کشورهای استوایی)؛ اضافه کردن / افزودن (در دنباله سخنان خود اضافه کرد که ...، چنین افزود ...،)؛ اضافی [نیز در عربی]؛ ارزشمند؛ افتتاحیه (مراسم افتتاحیه)؛ افزایش یافتن؛ افقی؛ آشکار (اشار مظلوم جامعه)؛ اقلیت [نیز در عربی]؛ اکثریت [نیز در عربی]؛ الفبا؛ امکانات؛ انکسار نور [نیز در عربی]؛ اکران کردن / شدن (فیلم ... در سینماهای تهران اکران خواهد شد)؛ ایمن‌شناسی؛ این ... است / بود که ... (این دولت است که باید خود را با مجلس هماهنگ کند)؛ بازار مشترک؛ بازپرداخت؛ بازدهی؛ بازنشسته [از طریق عربی]؛ بازنشستگی [از طریق عربی]؛ بالا بردن سطح (چیزی)؛ بالاترین پیشنهاد (انگلیسی: the highest bid)؛ بالاخره؛ بالقوه (به‌طور بالقوه)؛ بامداد ([به‌عنوان مرجع تعیین ساعت] مثلاً ساعت سه بامداد)؛ بانک اطلاعات / اطلاعاتی؛ بانک مرکزی؛ بدن‌سازی؛ برای نخستین [و غیره] بار / دفعه؛ بلندمدت (برنامه‌ریزی بلندمدت)؛ بهترین سپاس‌ها؛ به‌دنبال (واقعه‌ای)؛ مثلاً به‌دنبال این ناآرامی‌ها)؛ به‌تنهایی؛ به‌زحمت (آوارگان را می‌توان مقصر قلمداد کرد)؛ به‌ویژه آنکه ...؛ بیش از هرچیز (اتفاقات اخیر بیش از هرچیز بر این نکته صراحت دارد که ...)؛ بهینه (نمودن)؛ بی‌استفاده (ماندن)؛ بی‌عدالتی؛ پاره‌وقت (= پارت‌تایم)؛ پاسخ دادن (به‌استقبال سرمایه‌گذاران پاسخ جدی‌تری بدهیم)؛ پتانسیل بسیار بالا؛ پس از فروش (خدمات پس از فروش)؛ پشم شیشه؛ پذیرایی (اطاق پذیرایی)؛ پیرامون ... (= در حدود ...)؛ پیشرفت (کردن)؛ پیشرفته (تکنولوژی پیشرفته)؛ پمپ باد؛ پوشش؛ زیر پوشش ... (مثلاً زیر پوشش خبری

قرار گرفتن؛ پیش ساخته (خانه‌های پیش ساخته)؛ تا اطلاع ثانوی؛ تجدید بنا؛ تجربه کردن ([مجازاً] مثلاً این تیم شکست سختی را تجربه کرد)؛ تجربی (علوم تجربی)؛ تجسمی (هنرهای تجسمی)؛ تحت فشار (کسی را تحت فشار قرار دادن)؛ تحت نام ... (کسی را) تحمل کردن (یکدیگر را تحمل نمی‌کنند)؛ تخته سیاه؛ ترجیحاً؛ تشکیل دادن / شدن / یافتن؛ تشکیلاتی؛ تصمیم گرفتن (تصمیم‌گیری، اخذ / اتخاذ تصمیم)؛ تکمیلی؛ تعداد (تعدادی ...، تعدادی از ...)؛ تزینی؛ تماس گرفتن (با کسی)؛ توانستن ([استعمال این فعل با فاعل‌های غیر انسان، جانور و انواع ابزارها و ماشین‌ها؛ درحقیقت، به معنای «ممکن بودن»] مثلاً: «این مجموعه فرهنگی نمی‌توانست تأسیس شود» یا «مالاریا می‌تواند برای کودکان مرگ‌آفرین باشد»؛ تورم (اصطلاح اقتصادی)؛ تمام وقت (= فوایل تایم)؛ توانایی‌ها (انگلیسی: abilities)؛ جامعه مشترک‌المنافع؛ جداگانه (به‌طور جداگانه)؛ جنگ‌زده (کشور جنگ‌زده)؛ جنگ سرد؛ جو ([مجازاً] مثلاً جوّ سیاسی)؛ چاپگر؛ چالش؛ چهره ([مجازاً] مثلاً چهره واقعی اسلام، چهره فرهنگی، چهره‌های ورزشی)؛ چتر: زیر چتر (حمایت) ...؛ چگونه (+ مصدر فعل، مثلاً «باید درس چگونه زیستن و چگونه مردن را از او فراگیرند»؛ حاکمیت ([نیز در عربی] مثلاً، حاکمیت ملی)؛ حُسن‌نیت ([نیز در عربی]؛ خط تولید؛ خطر / مخاطره: (چیزی / کسی را) به مخاطره انداختن؛ (کسی را) خلع سلاح کردن؛ خوشبینانه (طرح‌های خوشبینانه)؛ خونسردی (خونسردی خود را حفظ کردن)؛ خون‌شناسی؛ دادستان کُل؛ دبیرکُل؛ داشتن ([درمورد سن]، مثلاً: «۱۹ سال پیش نداشت»؛ دخالت (کردن در امور دیگری)؛ در پی ... (در پی سه روز آشوب)؛ در حال توسعه (کشورهای در حال توسعه)؛ درحقیقت؛ در فراسوی ... (در فراسوی حواس)؛ درهای بسته (سیاست درهای بسته)؛ دست دوم (اخبار دست دوم)؛ دقیقاً («جنگ خلیج فارس دقیقاً عکس مطلب را نشان داد»)؛ دهه؛ دیپلم افتخار؛ دیدگاه؛ راهپیمایی؛ رسمیت؛ رضایت‌بخش؛ رفت و برگشت (بلیت رفت و برگشت)؛ زرد قناری؛ زمین‌شناسی؛ زوج (یک زوج جوان)؛ سالم‌سازی (سالم‌سازی ساختار مالی)؛ عامل / عاملین (عامل / عاملین توزیع، فروش، کودتا)؛ غیر قابل تجزیه؛ غیر قابل توضیح؛ فراموشی: (چیزی / کسی را) به فراموشی سپردن؛ فقدان ... (کمبود یا فقدان باران)؛ مخبر کمیسیون؛ مرکز ثقل ([نیز مجازاً]؛ منبع / منابع («یک منبع فلسطینی گفت ...»؛ منابع آگاه)؛ مادر (صنایع مادر، دانشگاه مادر)؛ متعالی (transcendental)؛ مثبت (پیامدهای مثبت آن؛ شخص مثبتی است)؛ مجتمع (مجتمع مسکونی)؛ مجلس شوری؛ محاسبه شده (برخورد / رفتار / واکنش محاسبه شده)؛ مدنی: حقوق مدنی؛ مسئول / مسئولین / مسئولان ([نیز در عربی]؛ مصرف‌کننده؛ مطمئن ([درمورد غیر اشخاص]، مثلاً «بازار بسیار مطمئن سرمایه»؛ ملی؛ ملی کردن؛ منطقه‌ای (استراتژی منطقه‌ای)؛ مواد غذایی؛ موجودیت.

۳. از نوع سوم (ترجمه یا اقتباس یا معادل‌سازی به مفهوم — نه به لفظ) در حدود ۵۰۵ مورد در روزنامه مذکور یافت شد (شاید بتوان برخی از این موارد را از نوع دوم دانست):

آب‌خیز (آب‌خیز رودخانه)؛ آبی — خاکی (عملیات آبی — خاکی)؛ آرایش (toilette)؛ آرایشگاه؛ آرایشگر؛ آرمانی (= ایده‌آل)؛ آزمایشگاه؛ آسایشگاه (آسایشگاه سالمندان، آسایشگاه مسلولین)؛ آسیب‌پذیر (ی)؛ آگاه (منابع آگاه)؛ آگاهانه (تلاش‌های آگاهانه)؛ آگهی (= اعلان)؛ آگهی‌های تجارتي؛ آیین‌نامه؛ ابتدایی (دوره ابتدایی)؛ ابتکار عمل؛ ابتکاری؛ اتحادیه؛ احساس حقارت؛ اجرا؛ به (موقع / مرحله) اجرا در آوردن / در آمدن؛ اجلاس (در اجلاس آینده ناتو)؛ اختیار (= فرانسه: disposition / انگلیسی: disposal)؛ (چیزی را) در اختیار داشتن، در اختیار کسی گذاشتن / قرار دادن، در اختیار کسی قرار گرفتن؛ ارائه (کردن) (گزارشی ارائه کردن، نظرات خود را ارائه کردن)؛ اردوگاه (اردوگاه کمونیسم)؛ ارزش؛ ارزشمند؛ ارزشیابی؛ ارزنده (جوایز ارزنده)؛ ارشد (انگلیسی: senior)؛ حسابدار ارشد، مهندس ارشد)؛ ازسویی / ازطرفی / ازیک سو / ازیک طرف ... ازسوی / ازطرف دیگر؛ از طریق ... (از طریق شماره تلفن ...)؛ اساسنامه؛ اسباب‌بازی؛ استخدام [اصطلاح کارگزینی]؛ استعمار؛ استیضاح (در پارلمان)؛ اسفناک (وضع اسفناک)؛ اسکان‌دهی؛ اشغال (کردن)؛ اشغالگر؛ اشغالی (سرزمین‌های اشغالی، فلسطین اشغالی)؛ اصول دادرسی؛ اصولگر، اطلاع‌رسانی (روش‌های اطلاع‌رسانی)؛ اطلاعیه؛ اظهار امیدواری کردن که ... اظهار داشتن؛ اظهارنامه (اظهارنامه مالیاتی)؛ اعدام (کردن، شدن)؛ اعلام عفو عمومی؛ اقتصاددان، اقدام / اقدامات، اقدام کردن؛ انحصاری (نماینده انحصاری، اختیارات انحصاری)؛ انسان‌دوستانه؛ انفعالی (حرکت‌های انفعالی)؛ اولویت [نیز در عربی] / اولویت‌ها (در اولویت بودن، قرار دادن)؛ اهمیت [نیز در عربی]؛ ایستگاه؛ ایراد نطق / سخنرانی (نطقی / سخنرانی ای ایراد کردن)؛ ایمنی (وسایل ایمنی)؛ باارزش (کارهای باارزش)؛ با توجه به ... (انگلیسی: ... considering)؛ بازاریاب؛ بازاریابی؛ بازدارنده (اقدامات بازدارنده)؛ بازداشت (کردن، شدن)؛ بازدید (کردن) از (کسی، چیزی، جایی)؛ بازدیدکننده؛ بازرس؛ بازرسی؛ باشگاه؛ بالاتر؛ بالعکس؛ و بالعکس [نیز در عربی] پرواز از تهران به جدّه و بالعکس)؛ بالقوه (امکانات بالقوه)؛ بامعنی (انگلیسی: significant)؛ بیگانی؛ بخش‌نامه؛ بخشودگی (بخشودگی‌های مالیاتی)؛ بدین / به این ترتیب (فرانسه: ainsi / انگلیسی: thus و غیره)؛ بدین وسیله / به این وسیله (بدین وسیله به اطلاع عموم می‌رساند که ...)؛ بدیهی است که ...؛ برابر ... (بدیهی است که برابر مقررات با شما رفتار خواهد شد؛ برابر گواهی پزشک معتمد)؛ برآورد (کردن، شدن)؛ براساس ... (براساس گزارش خبرگزاری‌ها)؛ برپا کردن (برپا کردن تظاهرات، نمایشگاه)؛

برحسب [نیز مجازاً]؛ برخورد با [موضوعی، مسئله‌ای]، مثلاً «باید با این قضیه واقع‌بینانه برخورد کرد»؛ برداشت (برداشت فلاسفه از این موضوع)؛ برنامه؛ برنامه‌ریزی؛ بزرگداشت؛ بزرگراه؛ بزه‌کاری (انگلیسی: delinquency؛ بزه‌کاری نوجوانان)؛ بسیج؛ بسیج کردن (بسیج کردن نیروهای مردمی، بسیج کردن عمومی)؛ بشردوستانه (اقدامات بشردوستانه)؛ بعدی (تصمیم بعدی، نفر بعدی)؛ بنابر ... (بنابر این گزارش)؛ بنابراین (par conséquent در فرانسه، therefor در انگلیسی)؛ بنیان‌گذار؛ بومی (داوطلبین بومی)؛ به‌اصطلاح (این آقایان به‌اصطلاح روشنفکر، کشورهای به‌اصطلاح غیرمتعهد)؛ به‌رسمیت شناختن (به‌رسمیت شناختن رژیم اشغالگر قدس)؛ به‌زودی / بزودی؛ به‌عمل آوردن (تجدیدنظر به‌عمل آوردن، اقدامات لازم را به‌عمل آوردن)؛ به‌عنوان ... (انگلیسی: ... as)؛ بهبود؛ بهداری؛ بهداشت؛ بهره‌برداری (بهره‌برداری از موقعیت)؛ بهیار؛ بیانگر ... بودن؛ بیانیه؛ بین‌بخشی (فعالیت‌های بین‌بخشی)؛ بیهوشی (بیهوشی عمومی، موضعی)؛ پاک‌کننده (مواد پاک‌کننده، محصولات پاک‌کننده)؛ پایپای (معامله پایپای)؛ پرجمعیت؛ پرداختن، پرداخت کردن، پرداخت [درمورد پول، بدهی، صورت‌حساب و غیره]؛ پرداختن (به کاری، چیزی)؛ پرسش‌نامه؛ پزشک داخلی؛ پژوهش؛ پژوهشگر؛ پس‌انداز؛ پست تصویری (= تلفاکس)؛ پشت‌سری (در اتومبیل؛ انگلیسی: headrest)؛ پیامد؛ پیچیده (شرایط پیچیده اقتصادی)؛ پیگیری؛ پیمانکار(ی)؛ تأسیسات (تأسیسات بندری)؛ تأکید؛ بر ... تأکید کردن / داشتن، با تأکید بر ... تأمین (کردن) (تأمین نیاز کارخانجات، تأمین بودجه)؛ تابعیت [نیز در عربی]؛ تام‌الاختیار؛ تبعیض نژادی؛ تبعیض‌آمیز؛ تبلیغات؛ تبلیغاتی؛ تجاوزکار؛ تجاوزکارانه (روحیه تجاوزکارانه)؛ تجدیدنپذیر (منابع طبیعی تجدیدنپذیر)؛ تجدیدنظر (کردن)؛ تجزیه و تحلیل؛ تجهیز (کردن)؛ تجهیزات؛ تحت‌تأثیر قرار دادن / گرفتن؛ تحسین (تحسین کردن، درخور تحسین)؛ تحصیل (کردن)؛ تحقق (در راستای تحقق این اهداف)؛ تحلیلگر؛ تحلیلی؛ تحول؛ تحویل (دادن، گرفتن)؛ تخصصی (دیپلم تخصصی، کار تخصصی)؛ تدابیر (تدابیر امنیتی، اتخاذ تدابیر لازم)؛ ترفیع / ترفیعات؛ ترمیمی (جراحی ترمیمی)؛ تسلط به ... (تسلط کامل به تایپ لاتین و فارسی)؛ تسلیم کردن / شدن (استوارنامه خود را به ... تسلیم کرد؛ گروگان‌ها به پیشنهاد ما تسلیم شدند)؛ تسهیلات (تسهیلات بندری، تسهیلات ارزی)؛ تشریفات [از طریق عربی]؛ تشکیلات؛ تشویق کردن / شدن؛ تظاهرات (تظاهرات میلیونی)؛ تظاهرکننده (میلیون‌ها تظاهرکننده)؛ تعطیلات؛ تعمیرگاه؛ تفریحی و استراحتی (انگلیسی: recreational؛ تسهیلات تفریحی و استراحتی در آن جزیره)؛ تفصیلی (برنامه تفصیلی)؛ تکاور؛ تک‌تیرانداز؛ تکان‌دهنده (اخبار تکان‌دهنده)؛ تندرو (= افراطی)؛ تنش؛ تنگاتنگ (رابطه تنگاتنگ)؛ توجه؛ با توجه به ... (با

توجه به نکات فوق‌الذکر، استخدام او بلامانع است؛ توسعه‌طلب؛ توسعه‌طلبی؛ توسعه‌نیافته (کشورهای توسعه‌نیافته)؛ توصیه کردن / شدن؛ توجیهی (گردهمایی توجیهی)؛ ثبت‌نام؛ جامعه؛ جامعه عمل پوشاندن (به چیزی)؛ جانشین: جانشین چیزی / کسی شدن؛ جانشینی؛ جزئیات [نیز در عربی]: جشنواره؛ جمعیت [نیز در عربی] (جمعیت زنان، جمعیت صلیب‌سرخ)؛ جنون‌آمیز (عمل جنون‌آمیز)؛ چترباز؛ چرخ خیاطی؛ چشم‌انداز (چشم‌انداز جنگ)؛ چشم‌پزشک؛ چشم‌پزشکی؛ چشمگیر (پیشرفت‌های چشمگیر)؛ چهارچوب [مجازاً] (در چهارچوب برنامه پنج‌ساله اول، در چهارچوب قطعنامه)؛ حادثه‌دیده (حادثه‌دیدگان)؛ حال: (و) حال آنکه ... (فرانس: *alors que* / انگلیسی: *whereas*)، در این / همین حال (انگلیسی: *meanwhile*)، این درحالی است که ...، درعین حال؛ حداقل (به حداقل رسیدن)؛ حداکثر (حداکثر ظرف ۱۰ روز)؛ حدود ... (حدود سی نفر کشته شدند)؛ حساب (حساب بانکی، جاری، پس‌انداز و غیره)؛ حسابدار(ی)؛ حسابرسی؛ حقوق (= مواجب، فرانس: *appointements*)؛ حقوق‌دان؛ حماسه (حماسه آزادسازی خرمشهر)؛ حمل‌ونقل (شرکت حمل‌ونقل دریایی)؛ حوزه انتخابیه؛ خاطرنشان کردن / ساختن که ...؛ خبرگزاری؛ خبرنگار؛ خرده‌فروشی؛ خشونت‌بار (حوادث خشونت‌بار)؛ خصوصی (تدریس خصوصی)؛ خوشبختانه؛ دادستان؛ دامنه‌دار (تحقیقات دامنه‌دار)؛ دانش‌آموز (دانش‌آموز دبستانی)؛ دانشجو (در دانشگاه)؛ دانشگاه؛ داور (در فوتبال و غیره)؛ داوطلب / داوطلبین؛ داوطلبانه؛ دبستان؛ دبیر (= معلم دبیرستان)؛ دبیرخانه؛ دبیرستان؛ درآمد (درآمد ماهانه)؛ در اسرع وقت؛ در بدو امر؛ (چیزی را) دربر گرفتن (این عدد جمعیت روستاها را دربر نمی‌گیرد)؛ درپی داشتن (انگلیسی: *entail*)؛ درحال توسعه (کشورهای درحال توسعه)؛ درحالی که ... (انگلیسی: *while*)، جمعیت، درحالی که شعار می‌دادند، از جلو ... عبور کردند؛ درحالی که کشورهای مسلمان ساکت نشسته‌اند، فلان دولت دارد برای مهاجرین آبادی‌های جدید می‌سازد)؛ درحدود ... (درحدود ده سال)؛ در شرف ... (کارخانه‌ای در شرف راه‌اندازی)؛ درصورت امکان؛ درگیری؛ درمانگاه؛ درنظر داشتن (که) ... (+ فعل التزامی، مثلاً فلانی درنظر دارد که برای فرهنگیان خانه‌سازی کند)؛ دریافت کردن (فرانس: *recevoir*)؛ دست‌اندرکار (دست‌اندرکاران ورزش؛ سازمان‌های دست‌اندرکار ترافیک)؛ دست‌آورد (انگلیسی: *achievement*)؛ دستخوش ... (بودن، شدن)؛ دسترسی: (به چیزی / کسی) دسترسی داشتن / پیدا کردن؛ دستگاه (= سیستم، مثلاً دستگاه قضایی کشور)؛ دستورجلسه؛ دستیابی (به چیزی)؛ دما (دمای هوا)؛ دندان‌پزشک؛ دورریختنی (اشیای دورریختنی)؛ دیدار (نخستین دیدار دو تیم فلان و فلان، دیدار فلان با فلان، با کسی دیدار کردن)؛ ذی‌ربط (ارگان‌های ذی‌ربط)؛ ذی‌صلاح

(مقتضیان ذی صلاح)؛ راستگرا؛ راه‌اندازی (راه‌اندازی ماشین‌آلات، راه‌اندازی یک کارخانه)؛ راهنمایی (دورهٔ راهنمایی تحصیلی)؛ رسمی [نیز در عربی]؛ رسوایی‌آمیز؛ رسید (رسید پول، قبض رسید، انگلیسی: receipt)؛ رغم؛ به‌رغم (به‌رغم اعلام عفو عمومی، به‌رغم آنکه ...)؛ رفاهی (کلیهٔ امکانات / تجهیزات رفاهی)؛ روبه‌رو با ...؛ با (چیزی، مسئله‌ای) روبه‌رو بودن / شدن؛ روبه رشد (روابط روبه رشد)؛ روزنامه‌نگار؛ رهنمود؛ ریاضیات؛ زادگاه؛ زایشگاه؛ زمان‌بندی؛ زمان‌بندی‌شده (برنامهٔ زمان‌بندی‌شده)؛ ساختمان؛ ساده‌اندیش؛ ساده‌اندیشی؛ سازمان؛ سازمان‌دهنده؛ سازماندهی؛ سازه (سازه‌های فولادی)؛ سال تحصیلی؛ سالگرد؛ سپرده (سپردهٔ بانکی، سپردهٔ درازمدت)؛ ستاد (ستاد انتخاباتی)؛ سخنرانی؛ سخنگو (سخنگوی کاخ سفید)؛ سرانه (درآمد سرانه)؛ سرپرست؛ سرپرستی؛ سررسید (سررسید چک)؛ سرکوب کردن / شدن (اعتراضات سرکوب‌شده)؛ سرکوبی (سرکوبی مخالفان)؛ سرمایه؛ سرمایه‌گذاری (فرانسه: mise de fonds)؛ سفارش (فرانسه: recommandation)؛ سفارش (فرانسه: commande)؛ انگلیسی: order)؛ سلسله‌مراتب؛ سستی؛ سودآور؛ سودآوری؛ سیاستگذاری؛ سیاستمدار؛ شایان ذکر (است که ...)؛ شبکه (شبکهٔ تلویزیون)؛ شبه‌قاره (شبه‌قارهٔ هند)؛ شتابان (نرخ شتابان تورم)؛ شرکت (= کمپانی) [نیز در عربی]؛ شرکت کردن در ... (در فلان امتحان، در فلان اجلاس)؛ شرکت‌کننده (شرکت‌کنندگان در میزگرد)؛ شکل‌دهی (شکل‌دهی جهان پس از جنگ سرد)؛ شناسنامه؛ شهردار؛ شهرداری؛ شهرسازی؛ صادرات؛ صحنه (صحنهٔ نمایش، صحنهٔ سیاست)؛ صداگذاری (روی فیلم)؛ صرفاً (این موضوع صرفاً یک مسئلهٔ داخلی است)؛ صعودی (سیر صعودی)؛ صلاحیت / صلاحیت‌ها (داوطلبین صلاحیت‌های لازم را نداشتند)؛ صوتی و تصویری (لوازم صوتی و تصویری)؛ صورت: در صورت ... (در صورت تمایل)، در این صورت، در صورتی که ...؛ صورت جلسه؛ ضبط کردن (فرانسه: enregistrer)؛ ضبط کردن نوارهای ویدئویی)؛ ضدآب (انگلیسی: waterproof)؛ ضد عفونی (کردن، شدن)؛ طبقه‌بندی، طبقهٔ همکف؛ طرح (= پروژه)؛ طرح‌ریزی؛ طراحی (طراحی حملهٔ تروریستی)؛ طی ... (طی دو سال آینده، طی یک عملیات متهورانه)؛ ظرف ... [نیز در عربی] (ظرف سه روز آینده، ظرف ۴۸ ساعت)؛ ظرفیت؛ ظهور (ظهور فیلم)؛ عادلانه (انتخابات عادلانه)؛ عازم شدن (فلانی عازم پاریس شد)؛ عام‌المنفعه (سازمان‌های عام‌المنفعه)؛ عقاید مردم (public opinion)؛ عقب‌مانده (کودکان عقب‌ماندهٔ ذهنی)؛ غنچه (غنچهٔ حقارت)؛ عقلگرا؛ عقیدتی (مبارزهٔ عقیدتی)؛ عکس‌العمل؛ علاقه‌مند (علاقه‌مند به ...)، علاقه‌مندان)؛ علی‌البدل (بازرس علی‌البدل)؛ علی‌رغم ...؛ به‌رغم ...؛ عمده (خریداران عمدهٔ خرمای ایران؛ مسئلهٔ عمده)؛ عمده‌فروشی؛ عمل‌آوری

(انگلیسی: processing)؛ عملکرد؛ عملیات (عملیاتِ جراحی، عملیاتِ آبی-خاکی)؛ عوامل مشخصه؛ عینی (مشکلاتِ عینی، دیدگاهِ عینی)؛ فاضلاب؛ فرآورده‌های غذایی)؛ فرصت‌طلب؛ فرصت‌طلبی؛ فروپاشی (فروپاشی اتحاد شوروی)؛ فروشگاه؛ فرهنگ (= culture)؛ فوق‌الذکر؛ فوق‌لیسانس؛ فولکس‌قورباغه‌ای؛ قابل‌تقدیر؛ قابل‌توجه (قابل‌توجه صاحبان ساختمان‌های کلنگی، رویداد قابل‌توجه)؛ قابل‌توجیه (رفتار قابل‌توجیه)؛ قابل‌ملاحظه؛ قانون اساسی؛ قدردانی (کردن) از ...؛ قربانی / قربانیان (قربانی هواو هوس خود شد؛ قربانیان ایدز)؛ قُطب‌بندی؛ قطعات یدکی؛ قطعنامه؛ (کسی / چیزی را فلان) قلمداد کردن؛ قهرمانانه (مبارزه قهرمانانه)؛ کارآمد (ابزارهای کارآمد)؛ کارشناس؛ کارفرما؛ کتبی (امتحان کتبی)؛ کشتارگاه؛ کشوری (هواپیمایی کشوری)؛ کمبود (جبران کمبودها)؛ کودکستان؛ گذرنامه، گردهمایی؛ گزارش (کردن)؛ گزارشگر؛ گواهی (attestation)؛ گواهینامه؛ لبنیات؛ لوازم جانبی؛ لوازم یدکی؛ مآلاً (انگلیسی: ultimately, eventually)؛ مأموریت [نیز در عربی]؛ مازاد بر نیاز؛ ماشین‌آلات؛ ماشین‌های اداری؛ مالیات؛ مالیات‌های مستقیم؛ ماهواره؛ مبرم (نیاز مبرم)؛ متأسفانه؛ متبوع (کشور متبوع خود)؛ متعاقباً (نتیجه معاقباً به‌اطلاع خواهد رسید)؛ متهاجم («متهاجم‌ترین فرمانده ارتش»)؛ متعهد (هنرمندان متعهد)؛ متفرقه (درآمدهای متفرقه، آگهی‌های متفرقه)؛ مجدانه (اقداماتِ مجدانه)؛ مجرد (= غیرمأهل)؛ مجسمه؛ مجموعه (یک مجموعه بزرگ هنری)؛ مجهز (بودن، شدن، کردن) به ...؛ محافظه‌کار (دولت محافظه‌کار، حزب محافظه‌کار)؛ محدوده (در محدوده شهر)؛ محدودیت(ها)؛ محیط (محیط کار، محیط اخلاقی)؛ محیط‌زیست؛ مدت ...، به‌مدت ... (به‌مدت ۲۴ ساعت)؛ مدت‌ها (مدت‌ها در زندان بود)؛ مدرک / مدارک؛ مذاکره‌کننده (هیئت فلسطینی مذاکره‌کننده)؛ مراجعه کردن (به کسی، جایی)؛ مراسم [نیز در عربی]؛ مردمی (دیدگاه مردمی)؛ مساعد (جواب مساعد)؛ مسالمت‌آمیز (به‌طور مسالمت‌آمیز)؛ مسلط به ... (مسلط به تایپ فارسی)؛ مشخصات؛ مشکل / مشکلات (مشکل / مشکلات تربیتی، مشکل / مشکلات مالی)؛ مصاحبه (مصاحبه رادیویی)؛ مصادف با ... بودن / شدن؛ مصالح (مصالح ساختمانی)؛ معتقد بودن که ...؛ معرفی (معرفی وزرا به مجلس)؛ معرض؛ در معرض ... قرار داشتن / دادن / گرفتن (جوان‌ها در معرض تهاجم فرهنگی قرار می‌گیرند)؛ معنی‌گرا؛ معیار (در چهارچوب معیارهای ایمنی)؛ مقدماتی (نتایج مقدماتی انتخابات)؛ مقررات؛ ممنوعیت [نیز در عربی]؛ منحصربه‌فرد (آکازیون منحصربه‌فرد)؛ مواجه با ... کردن / شدن (با مشکلات مواجه شد)؛ مؤدیان مالیاتی؛ مؤسسه / مؤسسات؛ موشک (انگلیسی: missile)؛ موفقیت؛ موقعیت (بهره‌برداری از موقعیت سیاسی)؛ مهدکودک؛ میان (در این میان)؛ ناخالص (رشد ناخالص

ملی؛ نادیده گرفتن (نادیده گرفتن مقررات)؛ نامساعد (شرایط نامساعد جوی)؛ نامطمئن (اوضاع نامطمئن بازار)؛ نامهرسان؛ نحو (به‌نحوی که ... بدین‌نحو)؛ نحوه؛ نژادپرست؛ نژادپرستی؛ نشانگر ... بودن؛ نشریه / نشریات؛ نصب (کردن، مثلاً نصبِ تلفن)؛ نظام (= سیستم)؛ نظر: به‌نظر من (و غیره)، نظر به ... (نظر به شرایط نامساعد جوی)، نظر به اینکه ...، به‌نظر رسیدن / آمدن (به‌نظر می‌رسد که از برنامه خود منصرف شده‌است)؛ نظرخواهی؛ نظری (= تئوریک)؛ نمایشگاه؛ نماینده (نمایندگان اصناف)؛ نوجوان (بزه‌کاری نوجوانان)؛ نهاد (نهادهای انقلابی)؛ نهایت (درنهایت) (انگلیسی: ultimately)؛ واجد(ین) شرایط؛ واجدِ صلاحیت؛ وارد کردن (تلفاتی / خساراتی / شکستی بر ... وارد کردن)؛ واردات (واردات دارو)؛ واقعیت / واقعیات؛ ورزش (ورزش‌های رزمی)؛ ورزشکار؛ وزارت کشور؛ وسیله / وسایل نقلیه؛ وضعیت (وضعیت نظام وظیفه؛ وضعیت سیاسی)؛ و غیره (etc.)؛ هماهنگی (هماهنگی‌های لازم را به‌عمل آوردن)؛ همکار؛ همه‌جانبه (حمایت‌های همه‌جانبه، فعالیت‌های همه‌جانبه)؛ هنرکده؛ هنرمند؛ هواپیما؛ هواپیمایی؛ هواشناسی؛ هیئت (هیئت اجرایی، هیئت بازرسی، هیئت منصفه)؛ یادآور (یادآور شدن که ...، یادآوری می‌شود که ...)؛ یک‌بارمصرف (سرنگ‌های یک‌بارمصرف).